

Politieke onwil om iets aan de groeiende ongelijkheid te doen schaadt uiteindelijk heel Nederland

NRC

De rijken worden rijker en de armen worden armer. Zo'n beetje elke week verschijnt er wel een rapport van een ngo, een boek van een econoom of een analyse van een officiële instantie met deze conclusie. Deze week publiceerde het Centraal Planbureau een nieuw rapport over de inkomens- en vermogensverschillen in Nederland. Ook hieruit blijkt weer: hoe rijker huishoudens zijn, des te beter zijn ze in staat hun inkomen en vermogen harder te laten groeien.

Los van de cijfermatige analyse van het CPB, [die zeer de moeite waard is](#), was vooral de verklaring die het Planbureau gaf voor de groeiende verschillen uiterst boeiend en relevant. Of je nu links of rechts bent, het huidige belastingstelsel is simpelweg niet effectief en veroorzaakt onnodige economische verstoringen. Op papier zijn de belastingen in Nederland progressief, maar in de praktijk betalen de hoogste inkomens relatief minder belasting dan de groep daaronder. En in theorie kan de concentratie van vermogens aan de top worden afgeremd door middel van erf- en schenkbelasting, maar door ruime vrijstellingen gebeurt dit nu slechts in beperkte mate.

De economen van het CPB verdienen alle lof voor hun vasthoudendheid om dit thema te blijven agenderen. En het CPB is zeker niet de enige die blijft hameren op de betonrot in het fiscale stelsel en de desastreuze gevolgen daarvan voor Nederland. Nota bene het ministerie van Financiën zelf blijft [aan de lopende band analyses publiceren](#) die laten zien dat er legio kansen liggen voor lagere belastingtarieven, betere fiscale regelingen en een begrijpelijker en eenvoudiger stelsel.

De bevindingen van al die experts wijzen allemaal dezelfde kant uit: het huidige fiscale stelsel draagt bij aan grotere ongelijkheid, het staat bol van ondoelmatige regels en wetten, er worden letterlijk tientallen miljarden per jaar verspild aan maatregelen die niet werken en ondertussen profiteren de huishoudens en bedrijven die het vermogen (zowel materieel als intellectueel) hebben om de randen van de wet op te zoeken.

Dat kan en moet anders, want groeiende ongelijkheid is funest voor de toekomstige welvaarts-groei. Ingrijpen kan langs twee lijnen: door verstoringen aan te pakken zonder veel extra herverdeling (lees: schaf regelingen die onnodig veel geld kosten af of pas ze aan en doe iets aan het eindeloze uitstel van belastingbetaling voor ondernemers). Of pak ze aan en begin met serieus herverdelen van de lasten (lees: belast de verschillende vormen van inkomen en vermogen gelijk).

Zo langzamerhand begint de vraag zich op te dringen waarom 'Den Haag' zich doof houdt voor deze stortvloed aan goede argumenten. Is het onkunde, onvermogen, desinteresse wellicht? Of is hier sprake van politieke onwil? Waarschijnlijk een combinatie van allemaal, en dat is slecht nieuws.

De economen van het CPB verdienen alle lof voor hun vasthoudendheid om te blijven hameren op de betonrot in het fiscale stelsel en de desastreuze gevolgen daarvan voor Nederland

Belastingen zijn een uiterst complex en technisch onderwerp en er zijn maar weinig politici die echt begrijpen hoe het huidige stelsel in elkaar steekt. Vaker draaien politici uit electorale overwegingen liever even aan één knopje van de fiscale machine om een positief koopkrachteffectje voor de eigen achterban te regelen. De nadelige gevolgen voor de rest van het systeem mogen de technuten op het ministerie dan weer oplossen.

De puinhopen die twee decennia willekeurig knopjesdraaien hebben aangericht, zijn dagelijks voelbaar. Het fiscale stelsel, voor het laatst grondig herzien in 2001, piept en kraakt in zijn voegen. En de politiek vertikt het om daar fundamenteel iets aan te veranderen.

Het is een fabel dat een efficiënte herverdeling van belastingmiddelen een linkse hobby zou zijn. Als één ding duidelijk wordt uit de stapel rapporten en adviezen, is het dat heel Nederland baat heeft bij een goed functionerend stelsel. Er is helemaal niemand die in al die rapporten pleit voor een communistische fiscale deken die alle inkomens- en vermogensverschillen gladstrijkt. Sterker nog, in het laatste CPB-rapport staat onomwonden dat inkomens- en vermogensverschillen een samenleving veel goeds te brengen hebben, mits ze het resultaat zijn van talent, inspanning en ondernemerschap en niet van ondoelmatige regeltjes.

Wat waarschijnlijker is, en democratisch gezien uiterst kwalijk, is dat de partijen die de touwtjes in handen hebben een

belang hebben bij het handhaven van de status quo. Ironisch genoeg is het huidige stelsel daar debet aan: zolang de rijken rijker worden, neemt het risico op economische machtsconcentratie toe, waardoor politieke invloed kan worden aangewend om deelbelangen te dienen, in plaats van de algemene welvaart te stimuleren.

Zolang politieke partijen door hun kiezers beloofd worden voor uiterst onverstandige ‘breekpunten’ als het in stand houden van de hypotheekrenteaftrek of het eenzijdig beschermen van (familie)bedrijven, de techsector of beleggers in box 3, zal een echte grote schoonmaak van de belastingen achterwege blijven. De prijs daarvoor wordt dagelijks door heel Nederland betaald, de armen betalen wat meer dan de rijken. Om over de langetermijngevolgen voor de welvaart, de legitimiteit van belastingheffing en een afbrokkelende belastingmoraal maar te zwijgen.

De oplossing is simpel: partijen, álle partijen, moeten over hun eigen schaduw heen stappen en zich gezamenlijk zetten aan een grondige herziening van het fiscale stelsel. Wachten totdat de belastingheffing definitief is vastgelopen, is geen optie. Het goede nieuws is dat er stapels aan verstandige rapporten klaarliggen om de politiek op weg te helpen. Nu alleen nog moet verzamelen.